

JAN KOCHANOWSKI

Tren X

JAN KOCHANOWSKI

TRENY

Tren X¹

Orszulo moja wdzięczna², gdzieś mi się podziła?
W którą stronę, w którąś się krainę udała?
Czyś ty nad wszystkie nieba³ wysoko wniesiona
I tam w liczbę aniołków małych policzona?
Czyliś do raję wzięta? Czyliś na szczęśliwe
Wyspy⁴ zaprowadzona? Czy cię przez teskliwe
Charon⁵ jeziora wiezie i napawa zdrojem
Niepomnym⁶, że ty nie wiesz nic o płaczu moim?
Czy człowieka zrzuciwszy⁷ i myśli dziewicze,
Wzięłaś na się postawę i piórka słowicze⁸?
Czyli sie w czyścę czyścisz⁹, jeśli z strony ciała
Jakakolwiek zamazeczka na tobie została?
Czyś po śmierci tam poszła, kędyś pierwej była¹⁰,
Niżeś sie na mą ciężką żalność¹¹ urodziła?
Gdziekolwiek jest, jeśliś jest, lituj mej żalności,
A nie możesz li w onej dawnej swej całości¹²,
Pociesz mię, jako możesz, a staw sie przede mną
Lubo snem, lubo cieniem, lub marą nikczemną¹³.

¹W przypisach gwiazdką oznaczono wyrazy, które są używane do dziś, ale których znaczenie w *Trenach* jest odmienne od znaczenia obecnego. [przypis edytorski]

²wdzięczny* (starop.) — miły, przyjemny. [przypis redakcyjny]

³nad wszystkie nieba — czyli do najwyższego nieba: Kochanowski odwołuje się tu do ówczesnych wyobrażeń, zgodnie z którymi kosmos składa się z dziesięciu nieb (sfer niebieskich), nad którymi znajduje się mieszkание Boga, aniołów i wybranych. [przypis redakcyjny]

⁴szczęśliwe wyspy — wyspy, na których według mit. gr. przebywali po śmierci (lub nawet jeszcze za życia) sławni bohaterowie. W XVI w. często utożsamiano je z Wyspami Kanaryjskimi. [przypis redakcyjny]

⁵Charon — według mit. gr. bóg podziemi, przewoził dusze zmarłych w łodzi przez rzekę Styks i wody Acherontu do krain piekielnych. [przypis redakcyjny]

⁶zdrojem niepomnym — powodującym zapomnienie; dusze przewożone przez Charona po wypiciu wody z rzeki Lete zapominały o tym, co zrobiły, widziały i słyszały przedtem. [przypis redakcyjny]

⁷człowieka zrzuciwszy* — pozbywszy się ludzkiej postaci, zrzuciwszy skażoną ludzką naturę. [przypis redakcyjny]

⁸wzięłaś na się postawę i piórka słowicze — takie przemiany są często opisywane w antycznej poezji i mit.; zdarzyło się to Filomeli, żonie Tereusa, króla Tracji. [przypis redakcyjny]

⁹w czyścę — słowa te odnoszą się prawdopodobnie do czyścca z religii chrześc., jednak niektórzy uczeni widzą tu aluzję do pogańskiego „czyścca” opisanego w *Eneidzie* Wergiliusza. [przypis redakcyjny]

¹⁰Czyś po śmierci tam poszła, kędyś pierwej była — prawdopodobnie słowa zgodne z obiegowym przekonaniem, że dusze wracają po śmierci tam, skąd przyszły, czyli do Boga. [przypis redakcyjny]

¹¹na mą ciężką żalność (starop.) — abym ciężko żalował. [przypis redakcyjny]

¹²w onej dawnej swej całości (starop.) — z duszą i ciałem. [przypis redakcyjny]

¹³marą nikczemną* (starop.) — złudne widziadło, zjawia. [przypis redakcyjny]

Ten utwór nie jest objęty majątkowym prawem autorskim i znajduje się w domenie publicznej, co oznacza że możesz go swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać. Jeśli utwór opatrzony jest dodatkowymi materiałami (przypisy, motywy literackie etc.), które podlegają prawu autorskiemu, to te dodatkowe materiały udostępnione są na licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa – Na Tych Samych Warunkach 3.0 PL.

Źródło: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/treny-tren-x>

Tekst opracowany na podstawie: Jan Kochanowski, *Treny*, Drukarnia Łazarzowa, wyd. 2, Kraków, 1583

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Reprodukacja cyfrowa wykonana przez Bibliotekę Narodową z egzemplarza pochodzącego ze zbiorów BN.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Sekuła, Olga Sutkowska, Piotr Wilczek.

Okładka na podstawie: [slightly everything@Flickr](mailto:slightlyeverything@Flickr), CC BY 2.0

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Nowoczesna Polska – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przeznacz 1% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Nowoczesna Polska, KRS 0000070056.

Pomóż uwolnić konkretną książkę, wspierając zbiórkę na stronie wolnelektury.pl.

Przeznacz darowiznę na konto: [szczegóły](#) na stronie Fundacji.